

Terörle Mücadelede Türkiye Cumhuriyeti'nin Suriye Politikası

Sedat Güllük*

ORCID: 0000-0001-6113-0456

Öz

Terör, ulusal ya da uluslararası boyutta oluşan bir durumdur. Ulusal terörde dış bağlantı söz konusu değildir. Terörün sebepleri, kaynağı ve neticeleri ülke içinde bulunmaktadır. Ulusal terörde amaç, genellikle toplumsal korku oluşturmaktır. Uluslararası terör ise yabancı bir devletin ya da uluslararası bir örgütün politikalarını etkilemek üzere siyasi bir hedefe odaklıdır. Uluslararası terör de genellikle birkaç devletin desteği alınarak birden fazla ülkeye karşı uluslararası sonuç doğuran şiddet eylemleri gerçekleştirmektir. Yakın zamanda meydana gelen Suriye iç savaşında uluslararası terörün izleri görülmektedir. Suriye'de yaşanan iç savaşın doğurduğu en temel sorunlardan biri de bölgede otorite boşluğunun meydana gelmesidir. Bu bağlamda ortaya çıkan otorite boşluğunu IŞİD gibi terör örgütleri bir fırsat olarak görmüş bölgede etkin hale gelerek devlet kurma çabasına girmişlerdir. Coğrafi ve jeostratejik düzlemde bakıldığında Türkiye ve güneyi, İran ve desteklediği gruplar ile Rusya ve çıkarları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu makalede terör ile başa çıkma yolları ve Suriye kaynaklı Türkiye'yi tehdit eden terör varlığının sonlandırılması için Türkiye'nin dış politikasında yapılması gerekenler, uluslararası terör politikaları bağlamında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Türkiye, Suriye, Rusya, İran, Politika

Gönderme Tarihi: 27/07/2019

Kabul Tarihi:25/09/2019

* Master Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslar arası İlişkiler Bölümü, E-Posta: sedatgulluk@gmail.com

Counter-Terrorism Policy in the Republic of Turkey in Syria

Sedat Güllük

ORCID: 0000-0001-6113-0456

Abstract

Terrorism can be national or international. There is no external connection in national terror. The causes, sources and consequences of terrorism are within the country. In national terror, the aim is often to create social fear. International terrorism, on the other hand, is focused on a political goal to influence the policies of a foreign state or an international organization. International terrorism is often carried out with the support of one or several states and acts of violence against one or more countries. One of the main problems of the civil war in Syria is the emergence of an authority vacuum in the region. In this context, the emergence of the authority gap has seen terrorist organizations as an opportunity and the region has become active and even terrorist organizations like ISID have attempted to establish a state. Geo-strategic and geo when viewed in the plane and south of Turkey, Iran and supported by groups focused on Russia and interests. In general terms this article are ways of coping and Turkey's foreign policy priorities with the termination of the existence of a terrorist is a terrorist effort.

Keywords: Terrorism, Turkey, Syria, Russia, Iran, Politics

Received Date: 27/07/2019

Accepted Date: 25/09/2019

Сирийская политика Турецкой Республики в ее борьбе с терроризмом

Резюме

Терроризм – это явление, которое формируется в национальном или международном масштабе. При национальном терроризме внешние связи не принимаются во внимание: причины, источник и результаты деятельности находятся внутри государства. Целью данного рода терроризма в целом является насаждение страха в обществе. Международный терроризм же, в свою очередь, имеет цель влияния на политику иностранного государства или международной организации и обычно пользуется поддержкой одного или нескольких государств, с помощью которых может осуществлять террористические акты с международными последствиями против одной или более стран. В недавно возникшей сирийской гражданской войне прослеживаются следы международного терроризма. Одной из основных проблем данной войны стало возникновение пустоты в управлении регионом. Этой пустотой воспользовались террористические группировки, которые распространили свое влияние и даже на примере ИГИЛ сделали попытку создать собственное государство. С точки зрения географии и геополитики, основное внимание было уделено Турции и ее югу, Ирану и поддерживаемым ею группировкам, России и ее интересам. Данная статья рассматривает методы борьбы с терроризмом, шаги во внешней политике, которые следует предпринять Турции для искоренения террористических единиц сирийского происхождения, которые угрожают стране, и международная политика по терроризму.

Ключевые слова: террор, Турция, Сирия, Россия, Иран, политика

Получено: 27/07/2019

Принято: 25/09/2019

Giriş

Sözlükte terörün Türkçe karşılığı “yıldırı”dır. Türkiye’de yıllarca “anarşi” kelimesi kullanılmış, zaman içinde bu kelime yerine terör kelimesi kullanılmaya başlanmıştır.¹ Terör ve terörizm kavramları ilk kez 1335 yılında Fransızca kullanılmıştır.² Bu bağlamda terör, büyük çaplı olan ve toplumun ruhsal yapısını etkileyen korku ve şiddet hali olarak ifade edilebilmektedir.

Terör, şiddet eylemi, terörizm ise amaca ulaşmak için şiddetin kullanıldığı bir stratejidir. Terör, hukuk dışı yollarla gerçekleştirilen ve belirli bir amaca ulaşmayı hedefleyen eylemlere denilmektedir. Terörizm ise şiddet eylemlerini savunan ve bu konu da strateji oluşturan, geliştiren ve başkalarına aktaran bir düşünce akımıdır. Bu tür eylemler Birleşmiş Milletler tarafından 1999 yılında kabul edilen “Terörizm Finansmanının Önlenmesine dair Uluslararası Sözleşme’nin 2. Maddesinde terörizm olarak tanımlanmıştır.³ Mezkur maddeye göre terörizm; silahlı bir çatışmada halkı sindirmeye veya hükümeti ya da uluslararası bir örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlayan ve silahlı çatışmaya doğrudan katılmayan kişi ya da sivil ağır yaralamak veya öldürmek için yapılan eylemlere denilmektedir. Terörizm kavramının uluslararası alan da kabul gören genel bir tanımı ise mevcut değildir.

Terör, ulusal ya da uluslararası boyutta olabilmektedir. Ulusal terörde dış bağlantı söz konusu değildir. Terörün sebepleri, kaynağı ve neticeleri ülke içindedir. Ulusal terörde amaç genellikle toplumsal korku oluşturmaktır. Uluslararası terör ise yabancı bir devletin ya da uluslararası bir örgütün politikalarını etkilemek üzere siyasi bir hedefe odaklıdır. Uluslararası terörde genellikle bir ya da birkaç devletin desteği alınarak bir ya da birden fazla ülkeye karşı uluslararası sonuç doğuran şiddet eylemleri gerçekleştirilmektedir.

1.Tarihsel süreç

1880’lerde Britanya’nın İrlandalı Fenyalıları tarafından yürütülen ve tırmanan terör kampanyasına tepki olarak, ev Sekreteri Sir William Harcourt, şimdiye tarihteki ilk

¹Terör, Türk Dil Kurumu Elektronik Sözlük, [https://sozluk.gov.tr/\(10.09.2019\)](https://sozluk.gov.tr/(10.09.2019)).

² Emre Ökten, *Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*, İstanbul: Derin Yayınları, 2007, 13.

³Sümeysra Coşkun Altın, *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Akıllı Yaptırım Kararları ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi*, İstanbul: Seçkin yayıncılık, 2015, 151.

terörle mücadele birliğini kurmuştur. Özel İrlanda Şubesi, 1883'te, İngiltere Cumhuriyetçi terörizmle mücadele etmek için Londra Büyükşehir Polis Teşkilatı'nın Ceza Araştırma Dairesi'nin bir bölümü olarak kurulmuştur. Harcourt, gizli infiltrasyon gibi modern tekniklerin kullanımıyla politik olarak motive olmuş şiddetin önlenmesine adanmış kalıcı bir birim öngörmüştür. Bu öncü branş, terörle mücadele teknikleri konusunda da ilk eğitimleri düzenlemiştir.⁴ İngiltere günümüz dünyasında istihbari ve güvenlik alanında son derece uzmanlaşmış kurumsal yapılara sahip bir devlettir. 21.yüzyıl da terör ve güvenlik alanındaki kurumsallaşmış yapıların gerçekleştirilen eğitimlerin uzmanlaşmış personellerin varlığının önemi yadsınamaz bir gerçektir.

21.yy'da birçok ülkenin terörist tehditleri izlemek için özel birimleri vardır. Çeşitli güvenlik kurumlarının yanı sıra, doğrudan terörist saldırıları engellemek ve terörist saldırılarını önlemek bu birimlerin temel görevleridir. Bu tür birimler hem önleyici eylemlerde, rehine kurtarma da hem de devam eden saldırılara yanıt vermede kullanılırlar. Bu cümleden olarak manevra için taktikler, teknikler ve prosedürler sürekli gelişmektedir. Bu tedbirlerin çoğu, bir bölgeyi etkileyen ya da bunu yapmakla tehdit eden terörist saldırılarla uğraşırlar. Suikastlarla, hatta kısa sürede (eğer varsa) uyarı süresine ve suikastçıların hızlıca genişlemesine bağlı olarak, bireyler üzerindeki suikastlarla uğraşmak çok daha zordur.⁵

2.İstihbarat

Bilgi toplamak, bilgi düzenlemek ve kişi ya da konu hakkında özel araştırma yapmak anlamında kullanılan istihbarat sözcüğü, aynı zamanda yeni öğrenilen bilgiler, belgeler, haberler- bilgi toplama ve haber alma anlamlarında da kullanılmaktadır.⁶ Bu bağlamda terörle mücadele konusunda değinilmesi gereken temel hususların başında istihbarat ve istihbarat faaliyetleri gelmektedir. Bu noktada Dünya'nın hemen her ülkesin de istihbarat birimleri kurularak terör eylemlerini düzenlemeden ortadan kaldırılması ve şüphelilerin eylemleri gerçekleştirilmeden yakalanması amaçlanmaktadır.⁷ Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler arasında en bariz siyasi ve

⁴Mine Selin-Saran Bitirim, "Terörle Mücadelede Sosyal Pazarlama ve İletişim", *Stratejileri Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2010: 87-109.

⁵İhsan Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplolar Teorileri*, İstanbul: Usak Yayınları, 2006, 87 vd.

⁶Nurullah Aydın, *İstihbarat ve İstihbaratçı*, İstanbul: Paraf Yayınları, 2010, 20-21.

⁷Mutlu Köseli "Terörle Mücadelede İstihbaratın Rolü" *Polis Bilimleri Dergisi*, (2011): 11: 61.

ekonomik göstergelerde istihbarat önemli yer tutmaktadır. Bu yüzden devletler istihbarata iç ve dış olmak üzere fazlaca önem vermektedirler.

3.Güvenlik

Terör tehdidi, fiziksel güvenliğe daha fazla kaynak ayırmayı zorunlu kılmaktadır. Fakat teröristler her yerde, her zaman, korunacak kaynaklara sahip olmamakla her şeye saldırabilirler.⁸ Örneğin Rusya da teröristler trenlere, metrolara, apartmanlara, tiyatrolara, rock konserlerine ve okullara saldırmışlardır. El Kaide bağlantılı teröristler, konutlara, restoranlara, otellere, bankalara, kiliselere, sinagoglara, gece kulüplerine ve turistik yerlere saldırmışlardır. Terör örgütleri daha fazla ses getirebilmek için genellikle halka açık yerleri hedef almaktadırlar. Halka açık yerlerde gerçekleştirilen terör saldırılarını önlemek insanlara zarar gelme ihtimalinden dolayı daha zordur. Bu durum toplumsal güvenliği tehlikeye atmaktadır. Bu nedenle terör saldırıları her zaman ürkütücü ve yıldırıcı boyuttur.

4.Yasadışı Kaynaklar

Terör örgütleri, nitelikli suç örgütü sayılmaktadırlar. Terör örgütlerinin önemli kaynaklarından bir kısmını yasadışı yollarla elde ettikleri gelirler oluşturmaktadır. Yasadışı faaliyetlerin tercihinde örgütün küçük ya da büyük çaplı olması nedeniyle farklılıklar yaşanabilmektedir.⁹ Küçük çaplı terör örgütleri hırsızlık, gasp gibi daha basit suçlarla gelir elde etmeye çalışırken büyük çaplı terör örgütleri uyuşturucu ve göçmen kaçakçılığı, insan ticareti gibi geniş kapsamlı suçlardan gelir sağlamaktadırlar.

Terör örgütlerinin yasadışı gelir kaynakları şu şekilde sıralanabilir:

-Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı;

Terör örgütlerinin en çok başvurduğu yöntemlerden olan uyuşturucu kaçakçılığının geliri oldukça yüksektir. Ayrıca nakliyesi ve pazarlama ağı kolay, alıcısı çok, takası mümkün ve üretimi zahmetsizdir. Bu nedenle terör örgütlerinin pek çoğu uyuşturucu kaçakçılığı ile gelir sağlama yolunu tercih etmektedir.¹⁰ Bazı terör örgütleri, kontrol ettikleri bölgelerden uyuşturucu geçişi sağlayarak komisyon almaktadırlar. Terör

⁸ Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele...*, 27.

⁹ Dilşat Şahinler, *Dünyada ve Türkiye'de Kara Para Sorunu: Karşı Önlemler*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2006, 1.

¹⁰ Mesut Hakkı Caşın, *Uluslararası Terörizm*, Ankara: Nobel Yayın, 2008, 48.

örgütleri kimi zaman organize suç örgütleriyle birlikte bu eylemi gerçekleştirmektedirler. Günümüz de ise uyuşturucu kaçakçılığı yoluyla terör örgütlerinin gelir elde etme faaliyetleri oldukça yaygın bir hal almıştır. Hatta örgüt gelirlerinin neredeyse yarısını bu yolla temin eden PKK gibi terör örgütleri bulunmaktadır. Bu bağlamda terör örgütleri bu faaliyetlerini ise olumsuz imaj oluşturmamak adına gizlemektedirler.¹¹

-Silah Kaçakçılığı;

Terör örgütleri silah kaçakçılığı ile hem kendilerinin silah ihtiyacını karşılamakta hem de gelir sağlamaktadır. Ayrıca diğer terörist örgütlere silah satarak da aralarındaki işbirliğini artırmaktadırlar. Günümüzde, nükleer silah yapımında kullanılan maddelerin kaçakçılığı da önem kazanmıştır. Bu kaçakçılıktan yüksek gelir veren alıcılar bulunması sebebiyle terör örgütleri bu yola yönelmeye başlamışlardır. Ancak sürekli var olan bir talep olmadığından devamlı bir finans aracı değildir.¹²

-Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti;

Bu suç önemli küresel bir sorun haline gelmiştir. Ülkeler tarafından “yasadışı göç” şeklinde nitelendirilmektedir. Göçmen kaçakçılığın da bir kişinin vatandaşlığının bulunmadığı ya da sürekli ikamet sahibi olmadığı bir devlete yasadışı giriş sağlanmaktadır. Genellikle savaş, kötü ekonomi, insan hakları ya da daha iyi yaşama sahip olma gibi sebeplerle kişiler bu yola yönelmektedir. İnsan kaçakçılığın da ise kişiler zorla ya da baskıyla bir yerden diğer yere taşınmaktadırlar. İnsan kaçakçılığın da kişiler istismar amacıyla taşınmakta, köle gibi zorla çalıştırılmakta ya da fuhuşa zorlanmaktadır.¹³ Yasadışı göç başta Türkiye olmak üzere Avrupa’yı da tehdit eden boyutlara ulaşmaktadır. Göçmen kaçakçılığın da kişiler, yüksek ücretler ödemektedirler. Günümüz de bu durumda binlerce hatta dünya genelin de milyonlarca kişi bulunmaktadır.¹⁴ Her geçen gün sayıları artmakta ve düzensiz bir sistem ortaya çıkmaktadır.

-Haraç Toplama ve Fidyeye Alma;

¹¹Hasan Aykin,*Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı*. Ankara: Adalet Yayınevi,2008, 19.

¹²Önder Yüce Baş, *Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı*. Ankara: Turhan Kitabevi,2011, 44.

¹³Tulga Uyar, *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2008, 63.

¹⁴Taner Altunok- Haydar Çakmak,*Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi*. Ankara: Barış Platin Yayınları,2009,72.

Terör örgütleri, kişilere koruma vaadin de bulunarak ya da zarar vermeme garantisi sağlayarak haraç toplayabilmektedirler. Haraç vermeyi kabul etmeyen kişileri kaçırabilmekte, onlara suikast düzenleyebilmekte hatta işyerlerini bombalaya bilmektedirler. Bu cümleden olarak terör örgütleri, şahit oldukları ya da öğrendikleri bir suçu veya durumu yetkililere bildirme tehdidi ile şantaj yapabilmektedirler. Kimi zaman ise adam kaçıarak zorla para isteyebilmektedirler. Özellikle hem propaganda yapmak hem de yüksek gelir getirisi sağlamak için zengin iş adamları ile bürokratları kaçırmaktadırlar.¹⁵

-Sahtecilik;

Günümüz de terör örgütleri gelişen teknolojiye de yararlanarak baskı malzemeleri temin etmekte ve sahtecilik gerçekleştirmektedirler. Kendi üyelerine sahte pasaportlar ve kimlikler düzenlemenin yanı sıra gelir elde etmek için talep durumunda organize suç örgütlerine de sahte belge düzenlemektedirler. Örneğin PKK'nın yasal olmayan yollarla yurtdışına çıkmak isteyen kişilere bedel mukabilinde sahte belgeler düzenlediği bilinmektedir. Terör örgütleri, kişilerin gönüllü ya da zorla kimliklerini veya pasaportlarını ele geçirerek üzerin de tahrifat yapmaktadırlar. Bu şekilde ki sahtecilik faaliyetleriyle örgüte gelir sağlamaktadırlar.¹⁶

-Taklit ve Kopya Ürünlerin Ticareti;

Terör örgütleri, taklit ve kopya ürünlerin ticaretini de gerçekleştirmektedirler. Dünya genelinde bu ticaret önemli bir paya sahiptir. Özellikle pahalı ve bilinen kozmetik ürünleri, çikolatalar, yedek araba parçaları gibi günlük hayatta kullanılan eşya ve malzemelerin ticaretini gerçekleştirerek gelir elde etmektedirler.

-Kredi Kartı Dolandırıcılığı;

Terör örgütleri, gelir sağlamak için düşük değerli ancak yüksek hacimli kredi kartı dolandırıcılığı, sigorta sahtekârlığı ve çek dolandırıcılığı olayların da yer almaktadırlar. FATF (Mali Eylem Görev Gücü) tarafından hazırlanan rapora bakıldığında da terör örgütlerinin çok sayıda insanın kişisel bilgilerini ve kredi kartı hesaplarına yönelik detayları yasadışı yollarla ele geçirerek internette sattıkları tespit edilmiştir. Terör örgütleri bu bilgileri kullanarak kişilerin dolandırmakta ve sahte belgeler düzenleyerek

¹⁵Hasan Aykın- Kevser Sözmen, *Terörizmin Finansmanı*. Ankara: MASAK Yayınları, 2008, 35-36.

¹⁶ Aykın- Sözmen, *Terörizmin Finansmanı...*, 54.

gelir sağlamaktadırlar.¹⁷ Türkiye’de son yıllarda Güneydoğu Anadolu bölgesinde özellikle siber suç ve kişisel veri hırsızlığı ile dolandırıcılıkta çok fazla artış meydana gelmiştir.

-Hırsızlık ve Gasp;

Terör örgütleri, kuruluş zamanların da özellikle finansman sağlamak ve propaganda yapmak için bankalara, para nakil araçlarına ve işyerlerine yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Genellikle küçük çaplı örgütler, bu yolla önemli gelirler elde etmektedirler. Ancak yakalanma riski yüksek olduğundan sürekli bir finans kaynağı değildir.¹⁸ Güvenliğin zafiyet gösterdiği semtlerde ve varoş muhitlerde vuku bulmaktadır.

-Değerli Taş ve Maden Kaçakçılığı;

Terör örgütleri, taşınması ve saklanması kolay ve nakit paraya yakın likiditeye sahip bulunan değerli mücevher, altın, gümüş gibi taşların kaçakçılığını yaparak gelir sağlamaktadırlar. Değerli taşların haricinde terör örgütleri, maden kaçakçılığı da yapmaktadır. Bu konuda yeni yöntemler geliştirmektedirler.

-Akaryakıt, Lüks Araç, Sigara ve Diğer Kaçakçılık Yöntemleri;

Terör örgütleri, pahalı ve lüks araçları hırsızlık yaparak ya da sahtecilikle ucuz şekilde elde edebilmektedirler. Bu araçları bir ülkeden başka bir ülkeye götürerek satmakta ve gelir sağlamaktadırlar. Araç haricinde aynı yöntemlerle sigara, akaryakıt, canlı hayvan, elektronik eşya veya yüksek değerli başkaca ürünleri kaçakçılığı ile gelir temin etmektedirler. Bu malların özel tüketim vergileri yüksek olduğundan kaçakçılıkla gelir elde edilebilmektedir.¹⁹ Özellikle bu argümanlar yasadışı ve kayıt dışı ekonominin ana etkenleridir.

-Diğer Suçlar;

Terör örgütleri, gelişen teknolojinin imkânlarından da yararlanarak günden güne yeni yöntemlerle yasadışı yollardan gelir sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle terör örgütlerinin gelir sağlama yöntemleri de sürekli çeşitlenerek artmaktadır. Terör örgütleri varoluşları itibariyle yasadışı olduklarından yasadışı yollardan gelir sağlamaktan da geri durmayacaklardır.

¹⁷ Aykın- Sözmen, *Terörizmin Finansmanı...*, 58.

¹⁸ Tolga Uyar, *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008, 37.

¹⁹ Aykın- Sözmen, *Terörizmin Finansmanı...*, 29.

5. Suriye İç Savaşı

2011 yılında Arap dünyasında başlayan popüler hareketlerin yanı sıra, Suriye'deki insanlar kitlesel yürüyüşlere başladılar ve Baas rejiminden reform istediler. Suriye halkı ülkedeki savaş yarasının kaldırılmasını, bireysel hakların uzatılmasını, gelir dağılımında adaletin kurulmasını ve iktidardaki Baas Partisi'nin gücünün sınırlandırılmasını talep ettiler. Esad rejimi, Baas Partisi'nin tekeli düzenleyen bir reform yapmamış, yasal çerçevedeki bazı düzenlemelerle birlikte ülke genelinde yayılmış kitlesel yürüyüşleri silahlı kuvvetle bastırmaya çalıştı.²⁰

Arap uyanışının, 17 Aralık 2010'da Tunus'taki üniversiteden mezun olan seyyar satıcı Mohammed El-Buazizi'nin yanmasıyla başlayan gösteri yürüyüşleriyle başladığı kabul edilmektedir. Tunus'ta başlayan gösteriler sonucunda, Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali Yirmi üç yıllık yönetimini 14 Ocak 2011'de bırakmak zorunda kalmıştır. Kahire'deki Tahrir Meydanındaki Mısır halkının gösterileriyle otuz yıllığına Mısır'ı yöneten Hüsnü Mübarek, 11 Şubat 2011'de istifa etmiştir. Libya'daki Muammer Kaddafi'ye karşı olanlar silahlı bir isyan haline gelmiş ve Kaddafi Ekim 2011'de NATO liderliği altındaki uluslararası koalisyon kuvvetlerinin müdahalesi sonucu devrilmiştir.

²¹ Halkın Yemen'deki hareketi, Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Saleh, barış planı çerçevesinde 23 Kasım 2011'de Körfez İş birliği Konseyi yetkililerini (GCC) Riyad'daki güçlerini devretmeye zorlamışlardır.²² Esad yönetimi, Arap ülkelerinde ki halk hareketlerinin ortaya çıkışının ilk döneminde Suriye'deki değişim rüzgârlarının etkisini hesaba katmamışlardır. Wall Street Journal'a 31 Ocak 2011'de verdiği röportajda Beşar Esad, Mısır, Tunus ve Yemen'deki protestoların Ortadoğu'da “yeni bir dönem” başlattığını ve Arap yöneticilerin siyasi ve ekonomik talepleri yerine getirmek için daha fazla çaba gösterdiğini söylemiştir. Ancak, Şubat 2011'de Der'a kentinde gösteriler ve yürüyüşler başlamış ve Arapların uyanma sürecinin Suriye'yi de etkilediğini gösteren 15 Mart'tan bu yana ülkenin diğer bölgelerine yayılmıştır. Esad yönetimi altındaki güvenlik güçleri, muhalefet hareketini silahsız kitlesel gösteriler şeklinde bastırmak için ilk adımda ateş etmeye başladılar, böylece kriz büyümüştür. Güvenlik güçlerinin, şiddetli

²⁰ Bayram Sinkaya, *Ortadoğu Analiz*, c. 3, Ankara: Orsam, 2011, 40.

²¹ Sima L. Sharara, Souha S. Kanj, *War and infectious diseases: Challenges of the Syrian Civil War*, Plos Pathogens, Mercy Corps, Quick Facts: What You Need To Know About The Syria Crisis Retrieved, 2014, 10.

²² Ted Galen Carpenter, Tangled web: The Syrian Civil War and Its Implications, *Mediterranean Quarterly*, (2013): 1-11.

ve baskıcı gösterilerine karşı koyma girişimi, ülkenin halk hareketinin Şam, Halep, Hama ve Humus gibi diğer Suriye şehirlerine yayılmasına neden olmuştur.²³

5.1 İç Savaşın Gelişimi

Esad, Suriye’de bazı reformlar yapmaya başlamıştı. Mart 2011 tarihinde görevdeki hükümet istifa etmiş ve Nisan 2011’de eski Tarım Bakanı Adil Safer’in başkanlığında yeni bir hükümet kurulmuştur. Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, 16 Nisan’da kurulan yeni hükümetten bir hafta içinde kırk sekiz yıl boyunca yürürlükte olan "olağanüstü hal" in kaldırılmasını istemiştir. Suriye’deki acil durum, Esad’ın isteği doğrultusunda yeni hükümet tarafından kaldırılmıştır.²⁴ Suriye’deki sivil ayaklanma, bu süreçte dini / mezhepsel boyutta bir iç savaşa dönüştürülmüştür. Bu, bölgede Irak’ın işgaliyle önemli bir çatışma dinamizmi haline gelen “Şii-Sünni” kutuplaşmasını da derinleştirmiştir. Bölgedeki hemen hemen her aktör farklı bir kutupta pozisyon almışlardır. Bu her şeyden önce genel bir heterojen sosyal yapıya sahip olan Orta Doğu ülkelerinin iç sosyal barışını olumsuz yönde etkilemiştir. Ulusal kimliklerden, mezhepsel kimlik ön plana çıkmış ve aynı ülke vatandaşları arasında bir güven krizi oluşmaya başlamıştır. Ülkelerin dış politika tercihlerini tarikatlar atıfta bulması, devlet içindeki farklı grupların sadakatini zayıflatıp muaf tutulduğunu iddia ederek, şiddeti hak arama yöntemi olarak seçmişlerdir. Irak ve Lübnan’da Sünni’nin silahlanması, Suudi Arabistan’daki Şii isyanları, büyük olmasa da buna örnek teşkil etmektedir.²⁵

6. Suriye İç Savaşında Türkiye'nin Perspektifi

Türkiye’nin 910 km ile en uzun sınır çizgisi Suriye’dir. Bu ülkeler arasındaki sınır, doğuda ki Dicle nehrinden batıda ki Akdeniz’le uzanmaktadır. Türkiye’nin doğudaki Şırnak’tan batıda Hatay’a kadar Suriye ile sınırı bulunmaktadır. İki ülke de yaşayan vatandaşlar arasında sınırın yakınındaki bölgelerde akrabalık bulunmaktadır. İki ülke arasında ekonomi ve güvenlik alanlarındaki coğrafi yakınlıklarından dolayı karşılıklı bağımlılık vardır. Ayrıca Suriye, Türkiye’nin Lübnan, Ürdün ve benzeri Arap ülkelerine açılan kapısıdır. AK Parti’nin 2002’de iktidara gelmesiyle ilişkiler her zamankinden daha fazla mesafe kat etmiştir.²⁶ Devam eden süreçte Arap dünyasında başlayan

²³Curtis Ryan, ‘‘The new Arab Cold War and the Struggle for Syria’’, *Middle East Report*, (2012): 28-31.

²⁴Yağmur Şen, ‘‘Suriye’de Arap Baharı’’, *Yasama Dergisi*, sy. 23, (2013): 59.

²⁵Curtis Ryan, *The New Arab*...28-31.

²⁶Salih Akyürek- M. Ali Yılmaz, *Suriye Sorunu ve Türk Dış Politikasına Toplumsal Bakış*, Bilgesam Yayınları, 2012, 8,12,10.

isyanlar Suriye'ye sıçramış ve Türkiye-Suriye ilişkileri yeni bir aşamaya girmiştir. Türkiye, Esad yönetiminin bölgedeki zulmüne ve katliamlarına diplomatik olarak gerekli tepkiler gösterilmiş ve Esad'a da güçlü uyarılar yapılmıştır. Bu cümleden olarak yine Esad'a gerekli baskılar da yapılmıştır. Bunun üzerine Türkiye Başbakanı Erdoğan, Suriye'dekileri Türkiye'nin iç işleri olarak algıladıklarını söylemiştir.²⁷ Ankara, Esad rejiminin devrilmesinin çatışmayı çözmek için gerekli olduğuna inanmıştır. Rejimi müzakere masasına getirmeyi umduğunu belirten Türkiye, Suriye muhalif unsurlarını güçlendirerek, Türkiye'de örgütlenme ve toplanmalarına izin vermişlerdir. Suriye ordusundan defansçıları ağırlayarak ve Özgür Suriye Ordusunun güneydeki merkezlerini kurmasına izin vermişlerdir. Ayrıca ülkenin doğusunda Suriye'nin ekonomisini durdurarak ve Esad hükümetinin gücünü ciddi biçimde azaltmayı hedefleyen Ankara, hükümetin ayaklanma konusundaki görevlilerinin varlıklarını dondurmaya, ülkenin merkez bankası ile bağlarını askıya almaya karar vermiş ve tüm askeri satışları yasaklamışlardır. Türkiye'nin rejim değişikliğini güvence altına almak için uluslararası bir "Suriye Dostları" koalisyonu kurma çabaları işe yaramamış ve üstelik Türkiye'nin Batı müttefikleri, AB ve ABD'ye duyduğu güvensizliği artırmıştır. Her şeyden önce Ankara, Washington'un, Başkan Basher Esad'ın kuvvetlerini kaçıran mültecileri korumak ve yıl içinde dış müdahale ihtimalini arttırmak için Suriye'de tampon bölge kurma gibi cesur bir girişimde bulunmaya istekli olmadığını anlamıştır. Uzun süren isyan Birleşmiş Milletlerin ve Washington'un Suriye ayaklanmasının 1. yıldönümünün sonuna doğru askeri bir çözümü desteklemeyeceği açıkça görülmüştür. Türkiye, "ABD'nin Suriye rejimine yönelik ihmalcı tutumu ve Washington'un, Rusya'nın Suriye rejimine verdiklerine eşit ölçüde diplomatik, siyasi, finansal veya lojistik destek sunmadığı" gerçeğinden dolayı hayal kırıklığına uğramıştır. Türkiye medyasında, sivil toplumlara karşı suç işleyen Suriye rejimine karşı mücadelesinde uluslararası toplum tarafından yalnız bırakılıp bırakılmadığı sıcak bir tartışma başlatmıştır. Uluslararası uzlaşma eksikliği ve Rusya, Esad'ın Batı'nın Rusya'ya dost ülkelerde rejim değişikliğini teşvik etmesinin, Türkiye'nin Suriye'de bir rejim değişikliği gerçekleştirme çabalarını olumsuz etkilediğini belirterek, bunun yerine İran, Çin ve Rusya'yı içerecek şekilde diplomasiye dayalı bir çözüm arayacaklardır. Washington'un Suriye'ye yönelik pasif rolü, NATO'nun hareketsizliği ve Moskova'nın Birleşmiş Milletleri engelleme hareketi konusundaki artan hayal kırıklığına paralel

²⁷Curtis Ryan, The New Arab...28-31.

olarak Ankara, Suriye politikasında ciddi değişiklikler yapmış ve Türkiye'yi bir araya getirecek "üçlü müzakere sistemi" başlatmıştır. Mısır ve İran; Türkiye, Rusya ve İran ve Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan Suriye'de bir çözüme yönelik olarak ayrı ayrı çalışacaklardır. Rusya ve İran'ın katılımı yalnızca Esad'ın rejiminin, Esad olmasa da müzakere masasında bir yeri olacağını açıklığa kavuşturmakla kalmamış, aynı zamanda Türkiye'nin savaşa diplomatik bir çözüm bulmak için Batı'ya alternatif ittifaklar aradığını açıkça ortaya koymuştur. Ankara'nın İran ve Rusya'yı da içeren "üçlü müzakere sistemini" başlatma çabalarının bir nedeni, Ankara'nın Batı, BM ve NATO'nun Esad'ın baskılarını durdurmadaki etkisizliği yüzünden hayal kırıklığına uğratılmasıydı. İkincisi, Ankara, Suriye'de tek taraflı bir Türk askeri müdahalesinin Esad'ın ikili bir Rus-İran desteğine sahip olması nedeniyle masraflı olacağını farkında olduğu için, Suriye'ye askeri müdahale için herhangi bir girişimde bulunma konusunda temkinli davranmasıydı. Bunun yerine Ankara, artan sınır ihlalleri karşısında sınır güvenliğini sağlayabilmek için Rusya ve İran'ın ittifakını istemektedir. Olası bir askeri müdahale Türkiye'nin Kürt meselesinin küreselleşmesine yol açabilirdi. Ceylanpınar, Akçakale ve Reyhanlı gibi sınır ihlalleri ve sınırlarda patlama sayısı arttıkça, Ankara daha ileri tedbirler alarak yeni katılım kuralları ilan etmiştir. Bu kurallara göre, "Suriye sınırından Türk sınırlarına tehdit olarak yaklaşan herhangi bir askeri araç veya asker, bir tehdit olarak algılanacak ve düşürülecektir." Ancak, nihai amacı istikrarı sağlamak olan Türkiye, rejimi devirmenin yanı sıra, amacına ulaşmamış, aksine uluslararası platformlarda mezhepçi bir politika izlemekle suçlanmıştır. Ayrıca, yine dış güçlerin bölgeye müdahalesi neticesinde Suriye sınırındaki 910 km boyunda yeni komşular ve güç birlikleri ortaya çıkmıştır. El Nusra, Irak İslam Devleti ve El Şam (ISIS), PKK'nın Suriye şubesi Demokrat Birlik Partisi "Partiya Yekîtiya Demokrat" (PYD) gibi terör unsurları ile mücadele de bölgenin temel gerçekliğine dönüşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti ise her şeyden önce kendi güvenliği ve milli çıkarları için bölgede gerekli diplomatik ve askeri tedbirleri her zaman alma stratejileri geliştirmiş ve bunları da hayata geçirme politikaları üretmiştir.

Sonuç

Terör, küresel bir sorundur ve ittikçe büyüyen bu sorunun çözümü için küresel anlamda iş birliğinin önemi vurgulanmaktadır. Terörle mücadelede son yıllar da terörizmin finansmanı konusu önem kazanmaya başlamıştır. Terörle mücadelenin etkin olabilmesi için klasik tedbirlerin yanı sıra terör örgütlerinin finans kaynaklarının kurutulması uluslararası alanda önemli hale gelmiştir. Böylelikle terörle mücadeleye yeni bir boyut olarak terörizmin finansmanı hususu eklenmiştir. 90'lı yıllarda başlayan gelişmeler ve Irak'ın Kuveyt'i işgali ardından ABD'nin bölgeye müdahalesi Orta Doğu'da yeni gelişmelerin tohumlarını atmıştır. Tarihsel coğrafya olarak Suriye, Türkiye'nin Lübnan, Ürdün ve benzeri Arap ülkelerine açılan kapısı olarak önemi haizdir. AK Parti'nin 2002'de iktidara gelmesine koşut olarak küresel dünyada değişen güç dengeleri Suriye ve Ortadoğu bölgesinde yeni ilişkiler ve politikaları gün yüzüne çıkarmıştır. Bu bağlamda bilhassa dışarıdan olan müdahaleler neticesinde bölgede artan terör olayları Suriye'de de görülmeye başlamış ve bu gelişmeler Türkiye-Suriye ilişkilerinde yeni yaklaşımlar ortaya çıkmasına yol açmıştır. Türkiye, Esad yönetiminin halkına mukabil hayata geçirdiği zulüm ve baskı politikalarına kayıtsız kalmamış ona ciddi uyarılarda bulunmuştur. Bu süreçte yaşanan gelişmeler ve terör olaylarından ülkelerini terk eden binlerce Suriyeli göçmene kucak açan Türkiye, bu yönde de dünyaya örnek insanlık dersi vermiştir. Türkiye'nin Suriye'de devam eden terör faaliyetlerine kayıtsız kalamayarak bölgeye barış ve huzur amaçlı hem politik hem askeri yaklaşımları ve argümanları esasen bölgede yaşanan huzursuzluğu destekleyen dış güçlerce yine eleştirilmiş ama bu yaklaşımları dahi Türkiye'yi kararlı tutumundan vaz geçirememiştir. Çünkü Türkiye'nin Suriye coğrafyasına karşı ilgisiz kalması mümkün olmayıp tarihsel coğrafya olarak da derin bağları bulunmaktadır.

Kaynaklar

AKYÜREK, S., - YILMAZ, M. A., *Suriye Sorunu ve Türk Dış Politikasına Toplumsal Bakış*, Ankara: Bilgesam Yayınları, 2012.

ALTIN, S. C., *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Akıllı Yaptırım Kararları ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi*, İstanbul: Seçkin yayıncılık, 2015.

ALTUNOK, T.- ÇAKMAK, H., *Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi*. Ankara: Barış Platin Yayınları, 2009.

AYDIN, N., *İstihbarat ve İstihbaratçı*, İstanbul: Paraf Yayınları, 2010.

AYKIN, H., *Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.

AYKIN, H.- SÖZMEN, K., *Terörizmin Finansmanı*, Ankara: Masak Yayınları, 2008.

BAL, İ., *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri*, İstanbul: Usak Yayınları, 2006.

BAŞ, Ö. Y., *Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2011.

CARPENTER, T. G., *Tangled web: The Syrian Civil War and Its Implications*, *Mediterranean Quarterly*, (2013): 1-11.

CAŞIN, M. H., *Uluslararası Terörizm*, Ankara: Nobel Yayınları, 2008.

KÖSELİ, M., “Terörle Mücadelede İstihbaratın Rolü” *Polis Bilimleri Dergisi*, (2011): 11-61.

RYAN, C., “The new Arab Cold War and the Struggle for Syria”, *Middle East Report*, (2012): 28-31.

SARAN, M.- BİTİRİM, S., ‘‘Terörle Mücadelede Sosyal Pazarlama ve İletişim’’,
Stratejileri`*Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, (2010): 87-109.

SİNKAYA, B., *Ortadoğu Analiz*, c. 3, Ankara: ORSAM, 2011, 40.

SİMA, L.- S. KANJ, S. S., *War and infectious diseases: Challenges of the Syrian Civil War*, Plos Pathogens, Mercy Corps, Quick Facts: What You Need To Know About The Syria Crisis Retrieved, 2014.

ŞAHİNLER, D., *Dünyada ve Türkiye’de Kara Para Sorunu: Karşı Önlemler*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2006.

ŞEN, Y., ‘‘Suriye’de Arap Baharı’’, *Yasama Dergisi*, sy. 23, (2013): 55-79.

ÖKTEM, E., *Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları*, İstanbul: Derin Yayınları, 2007.

Terör, Türk Dil Kurumu Elektronik Sözlük, [https://sozluk.gov.tr/\(10.09.2019\)](https://sozluk.gov.tr/(10.09.2019)).

UYAR, T., *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.